کۆرس بوکی خوێندنی باڵا

بەش: کۆمەڵناسی

کۆلێژ: ئاداب

زانکۆ: سەلاحەددین – هەولێر

بابەت: پلان و گەشەپێدانی کۆمەلایەتی (التخطيط والتنمية الاجتماعية)

ئاستی خوێندن: کۆرسی یەکەم (دکتۆرا)

ناوی تەواوی مامۆستا و نازناوی زانستی: پ. د. آرام إبراهيم حسين

ساڵی ئەکادیمی خوێندن

٢٠٢٣ - ٢٠٢٤

کۆرس بووک

١. ناوی کۆرس	وەرزی
٢. بەرپرسی بابەتەکە	پ. د. آرام إبراهيم حسين
٣. بەش / کۆلێژ	کۆمەڵناسی / ئاداب
٤. پەیوەندی: **ئیمەیڵی زانکۆیی فەرمی:** **ژمارەی مۆبایل:**	 Aram.hussen@eu.edu.krd 07504624410
٥. کات (بە کاتژمێر)/ لە هەفتەیەک	تیۆری (٢) کاتژمێر
٦. کاتەکانی ئۆفیس	ئامادەبوونی مامۆستای وانەبێژ بۆ قوتابیان لەماوەی هەفتەیەکدا (١) ڕۆژ لە هەفتەیەک، کۆی گشتی (٢) کاتژمێر
٧. کۆدی کۆرس	
٨. پرۆفایلی ئەکادیمی مامۆستا	• ١٩٦٩/٩/٩ لە هەولێر لەدایک بووە. • ١٩٩٠ – ١٩٩١ بەکالۆریۆس/ زانکۆی سەلاحەددین/ ئاداب/ بەشی کۆمەڵناسی تەواو کردووە. • ٢٠٠٠ بڕوانامەی ماستەر / زانکۆی سەلاحەددین/ ئاداب/ بەشی کۆمەڵناسی. • ٢٠١١ بڕوانامەی دکتۆرا / زانکۆی سەلاحەددین/ ئاداب/ بەشی کۆمەڵناسی. • ٢٠١١ پلەی مامۆستا.

• ٢٠١٥ پلەی پرۆفیسۆری یاریدەدەر. • ٢٠٢١ پلەی پرۆفیسۆر. • پسپۆری گشتی (کۆمەڵناسی) پسپۆری تایبەتی لە (کۆمەڵناسی گەشەپێدان - پلان و پەرەپێدان). • ٢٠٠٠ - ٢٠٠١ بەڕێوەبەری تۆماری کۆلێژی ئاداب. • ٢٠٠١ - ٢٠٠٦ بەڕێوەبەری تۆماری گشتی زانکۆی سەلاحەددین. • ٢٠١٠ - ٢٠١١ یاریدەدەری ڕاگری کۆلێژ (خوێندنی ئێواران). • ٢٠١١ ڕاگری کۆلێژ (خوێندنی ئێواران) بە وەکالەت. • ٢٠١١/٩/١٣ ڕاسپاردن بە ئەرکی یاریدەدەری ڕاگری کۆلێژی ئاداب. • ٢٠١٢/١٢/٣١ ڕاسپاردن بە ئەرکی سەرۆکی بەشی کۆمەڵناسی - کۆلێژی ئاداب. • ٢٠١٧/٦/١٩ لێبوردن لە ئەرکی سەرۆکی بەشی کۆمەڵناسی - کۆلێژی ئاداب. • ٢٠١٢ بڕوانامەی بەشداریکردن لە خولی ڕاهێنانی سەرکردایەتی لە زانکۆی کاسڵ - ئەڵمانیا وەرگرتووە کە لە ماوەی (١٢-٢٠١٢/٨/٢٥) کراوەتەوە. • بەشداریکردن لە کۆنفرانسی کۆلێژی ئاداب لە ١-٢٠٢٣/٣/٣ • بەشداریکردن لە کۆنفرانسی زانکۆی سەلاحەددین لە ٢٠٠٦ • ئەندام لە دەستەی دامەزرێنەرانی کۆمەڵەی کۆمەڵناسی کوردستان. • (٣٣) توێژینەوەی زانستی بڵاوکردۆتەوە. • سەرپەرشتیاری (٢) تێزی دکتۆرا ز (٥) نامەی ماستەر.	

	• بەشداریکردن لە چەندین دیدار و چاوپێکەوتن لە رۆژنامە و گۆڤار و کەناڵە ئاسمانییەکان.
٩. کیوۆردی (کلیلی) بابەتەکان	پلان (Plan) – پلاندانان (Planning) – پلانی کۆمەڵایەتی (Social Planning) – گەشەپێدان (Development) – گەشەپێدانی کۆمەڵایەتی (Social Development) – گەشەپێدانی ئابووری (Economic Development) – گەشەپێدانی بەردەوام (Sustainable Development) – گەشەپێدانی مرۆیی (Human Development) – سەرمایەی مرۆیی (Human Capital) – دواکەوتن (Under Development)

١٠. تێڕوانینێکی گشتی بۆ کۆرسەکە:

پلاندانان بیرۆکەیەکی کۆنە هەر لە سەرەتای دروست بوونی مرۆڤەوە بوونی هەیە و بەردەوام دەبێت، واتە هەموو تاکێک بەکاری دەهێنێت و هانای بۆ دەبات، ئینجا بە جیاوازی ئاستی رۆشنبیری و بیرکردنەوە و کات و شوێن و کۆمەڵگا، وە جۆرێکە لە چالاکی کار و کرداری تاک و کۆمەڵگا، مرۆڤ هانای بۆ دەبات بە مەبەستی ئەنجامدانی کۆمەڵێک گۆڕانکاری گرنگ و پێویست بۆ ژیانی خۆی. بۆ وەڵامدانەوەی هەندێ پرسیاری وەک: پلاندانان چی یە؟ وە بۆ هانا دەبەین بۆ پلاندانان؟ وە بۆکێ پلان دادەنێین؟ وە چۆن ئەنجامی دەدەین؟ ئەمانە ناوەڕۆکی پرۆسەی پلاندانانە (Planning Process)، بۆیە پلاندانەر هەوڵ نادات تەنها بۆ وەسفکردنی جیهان و دەورووبەر بە تەنها بەڵکو بۆ پێشنیارکردن و خستنەڕووی شێوازەکانی و رێگاکانی ئەنجامدانی گۆڕانکاری لە دیاردە و شتەکان، بۆیە دەبێ پرۆسەی پلاندانان بەوە بناسرێتەوە کە هێمنی و لۆژیک و تێڕامان و هەوڵ و ماندووبوونی پێویستە بۆ گەیشتن بە ئامانجە خوازراوەکان.

پلاندانان هەونەر و زانستە و میتۆدە، هەروەها چالاکیەکی فرە ڕەهەندە بەردەوام هەوڵ

دەدات بۆ بەدەستهێنانی بەکاملبوون لەنێوان رەهەندە جیاوازەکان و جیاوازیەکان دەبڕێت لەنێوان ڕابردوو و ئێستا و ئایندە و پردێک دروست دەکات لە نێوانیان.

ئەم بابەتە کۆمەڵێک ڕەهەند و هۆکار و بارودۆخی جۆراوجۆری وەک ئابوری و سیاسی و کۆمەلایەتی و دەروونی و ڕۆشنبیری کاری تێدەکات، وە بێگومان پەیوەندیەکی بەهێزی لەگەڵ دیاردەی گۆڕانی کۆمەلایەتی هەیە، گشت ولاتان بە جیاوازی ئاستی توانا ماددی و مەعنەوییەکانیان باوەڕیان وایە کە پلاندانان حەقیقەتێکە هەوڵی بەردەوامی بۆ دەدەن بۆ ئەوەی کە پێ ی بگەن بۆ پەرەپێدانی خێرا ڕووبدات کە لە سیما دیارەکانی ئەم قۆناغە و سەردەمە پێ ی دەڵێن (سەردەمی پلاندانان - عصر التخطيط)، ئەم پەیوەست بوونەش ڕزگاربوونە لەو گرفت و کێشانەی کە ڕووبەڕووی کۆمەڵگاکان دەبێتەوە.

لەم چوارچێوەیەدا پێویستە کۆمەڵگەی کوردستانیش کار لەسەر ئەم بابەتە بکات و پلانی هەمەجۆر دابڕێژێت بۆ بەدەستهێنانی پەرەپێدان لە گشت لایەنی بوارەکانی ژیان.

بۆیە خوێندن و ئاشنابوونی قوتابیانی خوێندنی بالا و دکتۆرا بەم جۆرە بوارە زۆر گرنگە و پێویستییەکە لەلایەنی ئەکادیمی و گفتوگۆ و بەرجەستەبوونی لەلایەنی تیۆری و کردارەکی بۆ پێشکەوتنی کۆمەڵگەی کوردستانی.

١١. ئامانجی کۆڕسەکە:

١. تیشک خستنەسەر بابەتی (پلان و گەشەپێدانی کۆمەلایەتی).

٢. ئاشنابوون بە پێناسە و چەمکە سەرەکییەکان و تایبەتمەندی قۆناغەکانی سەرهەڵدانی.

٣. زانینی ئاراستە تیۆرییەکان و شرۆڤەکردنیان.

٤. دەست نیشانکردنی جۆرەکانی پلاندانان و شێواز و گرفت و کێشەکان.

٥. باسکردنی جۆرەکانی گەشەپێدان و ڕەهەندەکانی.

٦. باسکردنی ئەزموونە جیهانییەکان لە بواری گەشەپێدان.

٧. ئاشنابوون بە ڕۆڵی جیهانگیری لە بەرەو پێشبردنی گەشەپێدان.

٨. زانینی ڕۆڵ و ڕەوشی پلاندانان و گەشەپێدان لە هەرێمی کوردستان.

١٢. ئەرکەکانی قوتابی:

ئامادەبوونی قوتابی لە وانەکە، بەشداری کارا لە پێشکەشکردنی بابەت و تاوتوێکردنی، نوسینی ڕاپۆرتی زانستی کۆتایی وەرز لەم بوارەدا.

١٣. فۆڕمەکانی فێرکردن:

نوسینی لەسەر تەختە و بەکارهێنانی نەخشە و مۆدێلی تیۆری بۆ ڕەهنکردنەوە.

١٤. پلانی هەڵسەنگاندن:

١. ئارتیکلی پێداچوونەوەی (Review Article) ١٥%

٢. پێشکەشکردنی سیمینار ١٠%

٣. ئەنجامدانی تاقیکردنەوەی کویز ٥%

٤. ئەنجامدانی تاقیکردنەوەی (مێدتێرم) ٢٠%

٥. نمرەی تاقیکردنەوەی کۆتایی وەرز ٥٠%

٦. کۆی نمرەی گشتی ١٠٠%

١٥. دەرەنجامی فێرکردنی قوتابی:

ئەم بابەتە یارمەتیدەر دەبێ بۆ قوتابیانی دکتۆرا کەوا شارەزایی و ئەزموونی تیۆری و مەعریفەی زانستی هەبێ، شارەزاییەکە دەبێتە پاڵپشت بۆ ئەنجامدانی توێژینەوەی زانستی و گرنگی و بایەخی ئەم بابەتەی بۆ ڕوون دەبێتەوە کەوا تێڕامان بکات و هەندێ جار بەراورد بکات لەگەڵ واقعی هەرێمی کوردستان و ئالیەت و ئامرازی هەمەجۆر بخاتە بەر باس و بۆچونیەتی جێبەجێ کردن یاخود تا چەند لە واقعی کۆمەڵگەی ئێمەدا ئەم بابەتە کاری لەسەر کراوە.

قوتابی ئەگەر توێژینەوەی زانستی لەسەر ئەم بابەتە ئەنجام بدات ئەوا یارمەتی کۆمەڵگا

دەدات بۆ وێناکردن و چارەسەرکردنی ئەو گیروگرفتانەی کە لە کۆمەڵگا هەیە و خستەڕووی پێشنیازی زانستی بۆ چارەسەرکردنیان.

١٦. لیستی سەرچاوەکان:

١. عثمان محمد غنيم (٢٠٠٤م)، التخطيط أسس ومبادئ عامة، دار صفاء للطباعة والنشر والتوزيع، عمان.

٢. د. إبراهيم عبد الهادي المليجي و د. محمد محمود مهدلى (٢٠٠٤م)، التخطيط للتنمية، المكتب الجامعي الحديث، الإسكندرية.

٣. د. مصطفى يوسف كافي (٢٠١٧م)، التخطيط والتنمية من منظور اقتصادي-بيئي-إعلامي، دار الحامد للنشر والتوزيع، الأردن.

٤. د. محمد حسن احمد (٢٠٠٧م)، إدارة التخطيط والتنظيم، دار كنوز للمعرفة العلمية للنشر والتوزيع، عمان.

٥. د. رشاد أحمد عبد اللطيف (٢٠٠٢م)، أساليب التخطيط للتنمية، المكتبة الجامعية إسكندرية.

٦. د. موسى يوسف خميس (١٩٩٩م). مدخل الى التخطيط، دار الشروق للنشر والتوزيع، عمان.

٧. د. أحمد إبراهيم حمزة (٢٠١٥م)، التخطيط الاجتماعي، دار المسيرة للنشر والتوزيع والطباعة.

٨. د. عبد الرحمن صوفي عثمان و د. محمود عرفان سلطان (٢٠١٥م)، التخطيط الاجتماعي، دار الكتاب الجامعي، الإمارات، الجمهورية اللبنانية.

٩. د. أحمد مصطفى خاطر (٢٠٠٢م)، التنمية الاجتماعية المفهومات الأساسية، نماذج دراسة، دار المكتب الجامعي الحديث، الإسكندرية.

١٠. د. طلعت مصطفى السروجي (٢٠٠١م)، التنمية الاجتماعية، المثال والواقع، مركز نشر وتوزيع الكتاب الجامعي، حلوان.

١١. هناء حافظ البدري (٢٠٠٤م)، التنمية الاجتماعية مدخل نظري.

١٢. د. أحمد عبد الفتاح ناجي (٢٠١١م)، التخطيط للتنمية في الدول النامية، المكتب الجامعي الحديث، الإسكندرية.

١٣. د. عادل مختار الهواري (١٩٩٥م)، قضايا التغير والتنمية الاجتماعية، دار المعرفة الجامعية، الإسكندرية.

١٤. د. كمال التابعي (/)، التنمية البشرية، دراسة حالة لمصر، مكتبة الأنجلو المصرية.

١٥. د. جمال حلاوة و د. علي صالح (٢٠١٠م)، مدخل الى علم التنمية، دار الشؤون للنشر التوزيع، فلسطين.

١٦. منذر راضي العمري (٢٠٠٠م)، العولمة وتنمية الموارد البشرية، بيت الحكمة مركز الإمارات للدراسات والبحوث.

١٧. محمد أكرم الأخضر و د، صابر بلول (٢٠١٣م)، التنمية البشرية، منشورات جامعة دمشق.

18. Alan Woker, Social Planning, Basil Blackwell, 1984.

19. Bruton. m. j (1984) The Spirit and Purpose of Planning, London.

20. Griggs. G. and John Gilchrist (1977) The Earth and Land Planning.

١٧. پرۆگرامی خوێندن:	**ناوی مامۆستا**
هەفتەی یەکەم: ١٥-٢٠٢٣/١٠/١٩ (مدخل الى التخطيط – أبعاد ومكونات وخصائص التخطيط)	پ. د. آرام إبراهيم حسين (٢) کاتژمێر هەموو ڕۆژانی پێنج شەممە لە کاتژمێر (٩) تاوەکو (١١)ی بەیانی لە هۆڵی (بارز) کۆلیجی ئاداب
هەفتەی دووەم: ٢٢-٢٠٢٣/١٠/٢٦ (أبعاد ومكونات ومستويات التخطيط)	
هەفتەی سێیەم: ٢٩-٢٠٢٣/١٠/٣١ (تطور مفهوم التنمية - التنمية من وجهة نظر العلوم المختلفة)	
هەفتەی چوارەم: ١-٢٠٢٣/١١/٢ (أنواع التنمية)	
هەفتەی پێنجەم: ١٩-٢٠٢٣/١١/٢٣ (تجارب عالمية في التنمية)	

هەفتەی شەشەم: ٢٦-٢٠٢٣/١١/٣٠ (مفهوم التخلف والبلاد المتخلفة)	
هەفتەی حەوتەم: ١٠-٢٠٢٣/١٢/١٤ (رؤى نقدية للأطر المفسرة لعملية التنمية)	
هەفتەی هەشتەم: ١٧-٢٠٢٣/١٢/٢١ (محتويات التنمية في مجتمعات النامية)	
هەفتەی نۆیەم: ٣٠-٢٠٢٣/١٢/٧ (رؤية بيئية حول التنمية المستدامة)	
هەفتەی دەیەم: ١٢-٢٠٢٣/١١/١٦ (التخطيط البيئي والتنمية المستدامة)	
هەفتەی یانزەم: ٢٤-٢٠٢٣/١٢/٢٨ (التنمية المستقلة، إشكالية الفكر التنموي الليبرالي)	
هەفتەی دوانزەم: ٢-٢٠٢٤/١/١١ (رأسمال البشري ودورها في التنمية)	
هەفتەی سیانزەم: ٣١-٢٠٢٤/١/٢ (المشاركة الشعبية في التنمية الاجتماعية)	
هەفتەی چواردەم: ١٤-٢٠٢٤/١/١٨ (التخطيط والإسلام)	
هەفتەی پازدەم: تاقیکردنەوەی کۆتایی وەرز	

١٨. ڕێکارەکانی نمرە دانان:	بابەتی پراکتیکی نیە
١٩.نموونەی تاقیکردنەوەکان:	١. بۆچی سەردەمی ئێستا پێ ی دەڵێن سەردەمی پلاندانان؟ ٢. بابەتی دواکەوتن (التخلف) لە بابەتە هەرە گرنگەکان وبایەخ پێدانە لە وولاتانی جیهان وسێ یەم، هەر بۆیە هیچ توێژینەوەیەک لە بابەتی گەشەپێدان بەدوور نەبووە لە باسکردنی هۆکارەکانی دواکەوتن، لەسەر ئەم بابەتە بدوێ بە درێژی. ٣. دیاردەی گۆڕان لە ڕاستیە واقعیەکانە لە هەموو کۆمەڵگاکان و بوونیان هەیە بە جیاوازی کات و شوێن و کۆمەڵگاکان، باس لەم بابەتە بکە بە درێژی.

٤. پێداویستییە سەرەکییەکانی گەشەپێدان چین؟ بە درێژی باسیان بکە، لەگەڵ خستنەڕووی ڕای زانا (شارڵ بتلهایم) بۆ ئەم بابەتە. ٥. گرنگی لایەنی کۆمەڵایەتی چی یە لە پڕۆسەکانی گەشەپێدانی بەردەوام؟ باسی ئەم بابەتە بکە بەشێوەیەکی زانستی. ٦. واقعی کوردستانی چۆنی هەڵدەسەنگێنی لە بواری پلاندان بۆ پەرەپێدان؟	
دوا کاتی پێشکەشکردنی ڕاپۆرتی کۆتایی وەرزەکە لەلایەن قوتابیەکان لە ٢٠٢٣/١٢/١٥ دەبێت.	**٢٠. تێبینی زیادە:**
	٢١. پێداچوونەوەی هاوەڵ ٭